

HYMNOLOGIE

(osnova předmětu)

1. TEMATICKÝ OKRUH

Základní kategorie

Předmět, předmětné pole a cíle oboru
Systematika oboru
Zařazení oboru do systému hudební vědy
Vazby na jiné muzikologické disciplíny
Vazby na nemuzikologické disciplíny
Rozdíl mezi hymnologií a hymnografií

Literatura:

- [1] Hoffmann, Valentin: *Die evangelische Kirchenmusik*, Gustav Bose Verlag, Regensburg 1967
- [2] Albrecht, Christoph: *Einführung in die Hymnologie*, Evangelische Verlaganstalt, Berlin 1973
- [3] Palmer, Christian: *Evangelische Hymnologie*, Stuttgart 1865
- [4] Musch, Hans : *Musik in Gottesdienst*, ConBrio Verlagsgesellschaft, Regensburg 1993
- [5] Stalman, Joachim: *Zur Frage einer systematischen Hymnologie*, in: *Studien zur Musikgeschichte, Eine Festschrift für Ludwig Finscher, Bärenreiter, Kassel 1995*

2. TEMATICKÝ OKRUH

Česká hymnologie - stav bádání

Počátky české hymnologie - Julius Feifalik, Josef Jireček
Konstituování muzikologického zájmu - Karel Konrád, Zdeněk Nejedlý
Hymnologická a hymnografická činnost Dobroslava Orla
Cyrilismus a historický výzkum duchovního zpěvu
Hymnologická činnost Vladimíra Helferta a Bohumíra Štědroneš
Podněty Antonína Škarky
Pražská hymnologie: Jan Kouba, František Mužík

2.1 Koncepce oboru -badatelské projekty

- [6] Škarka, Antonín: *Hymnorum thesaurus bohemicus, jeho plán a realizace*. In: *Cybil LXXIII/1948*, č. 7-8
- [7] Helfert, Vladimír: *Thesaurus cantiorum ecclesiarum bohemicarum (sic!) - rukopis z pozůstalosti, uložen v HO MZM v Brně*

2.2 Obecné přehledy vývoje

- [8] Jireček, Josef: *Hymnologia bohemia. Dějiny církevního básnictví českého až do XVIII.století*, Praha 1878
- [9] Konrád, Karel: *Dějiny posvátného zpěvu staročeského*, 2 sv., Praha 1882, 1893
- [10] Nejedlý, Zdeněk : *Dějiny husitského zpěvu*, 6.sv. Praha 1954 - 56
- [11] Československá vlastivěda, díl IX - umění, svazek 3 - hudba. Praha 1971 (kapitoly II. - IV.)
- [12] *Hudba v českých dějinách*, Praha 1983 (kapitoly: Středověk, Od husitství do Bílé hory, Pobělohorská doba)

2.3 Monografická zpracování jednotlivých pramenů

- [13] Blankenburg, Walter: *Zur Frage nach der Herkunft der Weisen des Gesangbuchs der BB von 1531*, in: *Musik und Kirche* 21, 1951
- [14] Bohatcová, Mirjam: *Bratrský kancionál z roku 1519*, in: *MM XIII*, Praha 1960
- [15] Bednář, Zdeněk: *Šimon Lomnický z Budče: Kancionál z roku 1580 (dipl., FF UK 1970)*
- [16] Brezanyová, Ludmila: *Kancionál Tobiáše Závorku Lipenského (dipl., FF UJEP 1971)*
- [17] Bužga, Jaroslav: *Český kancionál Václava Matěje Šteyera, I. a 2.vydání (dipl., FF UK 1953)*
- [18] Frei, Jan: *Písně Jistebnického kancionálu (dipl., FF UK 1995)*
- [19] Gemsová, Adriana: *Kolínský kancionál jako pramen poznání české duchovní písně 1.čtvrtiny 16.stol. (dipl.,FF UP 1997)*
- [20] Hanák,J.: *Bratří a starší z Hory lilecké*, in: *Časopis Matice moravské* 52,1928
- [21] Hanousková, Dagmar: *Studie ke kancionálu Slaviček rajský Jana Josefa Božana (dipl., FF UJEP 1967))*
- [21a] Hrozná, Eva: *Latinská duchovní lyrika v rukopise SK ČSSR V H 11, (PhDr.,FF UK 1969)*
- [22] Konečná, Helena: *Josef Jan Breitner a jeho Hymnodia divina (dipl., FF UJEP 1967)*
- [23] Kouba, Jan: *Nejstarší český kancionál z roku 1501 (PhDr., FF UK 1969; též AUC Praha 1965)*
- [24] *Kancionály Václava Miřinského*, in: *MM VIII*, Praha 1959
- [25] Moeseritz, Annekatrin: *Die Weisen der Böhmischen Brüder von 1531*, Rheinische Friedrich-Wilhelm-Universität,Bonn 1989
- [26] Mužík, František: *Die Tyrnauer Handschrift*, AUC Praha 1965
- [27] Mužíková Růžena: *Hudebně teoretický traktát Mikuláše z Kozlí, MM XIII*, Praha 1960
- [28] Odložilík, O.: *Jednota bratří Habrovanských*,in: *Český časopis historický* 29, 1923
- [29] Orel, Dobroslav: *Kancionál Franusův, Praha 1922 (též jako příloha časopisu Cyril)*
- [30] Planetová, Eva: *Kancionál Jakuba Kunvaldského (dipl., FF UJEP 1973)*
- [31] Pokorová, Eva: *Latinské písně Vyšebrodského rukopisu č.42 (dipl., FF UK 1970)*
- [32] Rothe, Hans: *Die Hohenfurther Liederhandschrift (H 42) von 1410*, Böhlau Verlag Köln 1984
- [33] Settari, Olga: *Studie ke Kancionálu Jana Amose Komenského (dipl., FF UJEP 1967)*
- [34] Schönbaum Camillo: *Die Weisen des Gesangbuchs der Böhmischen Brüder von 1531*, in:*Jahrbuch für Litugik und Hymnologie* 3, 1957
- [35] Stäblein, Bruno: *Die mittelalterlichen liturgischen Weisen im Gesangbuch der Böhmischen Brüder von 1531*, in: *Musikforschung* 5, Kassel 1952
- [36] Stehlík, Jiří: *Studie a přepis Rozemplitova kancionálu z roku 1601 (dipl., FF UJEP 1968)*
- [37] Václavíková – Brůžová Milena: *České duchovní písně v Directoriu chori (dipl., FF UJEP 1970)*
- [38] Vimrová, Zuzana: *Kancionál benešovský (dipl., FF UK 1987)*
- [39] Žižková, Jitka: *Kancionál literátského bratrstva v Teplicích z roku 1566 (dipl., FF UK 1994)*

2.4 Práce zaměřené na teoretickou problematiku

- [40] Feifalik, Julius: *Untersuchungen über altböhmisches Vers- und Reimkunst*, in: *Sitzungsberichten der Wiener Akademie der Wissenschaften XXXIX*, Wien 1862
- [41] Hostinský, Otakar: *Jan Blahoslav a Jan Josquin (edice traktátů), Rozpravy české akademie věd a umění, ročník V, třída I, Praha 1896*
- [42] Mužík, František: *Systém rytmiky české písně 14.století*, in: *MM XX*,Praha 1965
- [43] *Hospodine pomiluj ny. K dějinám forem nejstarších českých písní*, in: *MM XVIII*,Praha 1965
- [44] *Úvod do kritiky hudebního zápisu*, AUC Praha 1961
- [45] Settari, Olga: *Kancionál Komenského po stránce hudební a notační (PhDr., FF UJEP 1968)*
- [46] Šmardová, Marie: *Nápěvy s proměnlivým tónem v edicích českobratrských kancionálů (PhDr., FF UJEP 1977)*
- [47] Tesař, Stanislav: *České kancionály reformační doby. Metody klasifikace a systematizace jejich písňového repertoáru (dipl., FF UJEP 1974)*
- [48] *Cantus Unitatis Fratrum. Analýza repertoáru českého jednohlasu 16.stol. (PhDr., FF UJEP 1976)*

2.5 Práce zaměřené na historickou problematiku

- [49] Daňková, Mirjam: *Bratrské tisky ivančické a kralické*, in: *Sborník Národního muzea v Praze, sv. V-A-Hist I*, Praha 1951
- [50] Fejfalik, Julius: *Altöechische Leiche, Lieder und Sprüche des 14. Und 15. Jahrhunderts*, in: *Sitzungsberichte der Wiener Akademie der Wissenschaften, XXXIX*, Wien 1862
- [51] Hostinský, Otakar: *36 nářevů světských písní českého lidu z 16.stol.*, Praha² 1957
- [52] Česká světská píseň lidová, Praha 1906
- [53] Hrejsa, Bohuš: *Kancionály Jednoty bratrské* (PhDr., FF UK 1945, též in: *Reformační sborník 4*, Praha 1931)
- [54] Kouba, Jan: *Vzájemný poměr kancionálů Šamotulského a Evančického*, in: *MM I*, Praha 1956
- [55] *Poznámky k české hymnologii*, in: *MM XII*, Praha 1960
- [56] Václav Klejch a jeho „*Historia vydávání kancionálů v národu českém*”, in: *MM XIII*, Praha 1960
- [57] *Blahoslavův rejstřík autorů českobratrských písní a jeho pozdější zpracování*, in: *MM XVII*, Praha 1962
- [58] *Koledy v předbělohorských písňových pramenech*, in: *MM XXX*, Praha 1983
- [59] *Německé vlivy v české písni 16.stol.*, in: *MM XXVII - XXVIII*, Praha 1975
- [60] *Jan Hus und das geistliche Lied*, *Jahrbuch für Liturgik und Hymnologie 14*, 1983
- [61] Maýrová, Kateřina: *Hudební prameny literátského bratrstva v Rokycanech ze XVI. a začátku XVII.stol. (dipl. FF UK 1980)*
- [62] Mužík, František: *Christ ist erstanden - Buóh všemohúci*, in : *MM XXI - XXIII*, Praha 1970
- [63] *Nejstarší nářev písně Jezu Kriste šcedrý kněžě.....*, *AUC*, Praha 1958
- [64] Orel, Dobroslav: *Hudební prvky svatováclavské. Svatováclavský sborník II - 3*, Praha 1937
- [65] *Hospodine studnice dobroty - Kyrie fons bonitatis. Studie k českým tropům*, in: *Cyril .....*
- [66] Pala, F.: *Německé písně českobratrské a jejich poměr k písním českým* (PhDr. UK 1920, Archiv UK č.1063)
- [67] Slámová, Klára: *Vánoční koledy v oblasti Krkonoš a podhůří* (dipl., FF UK 1994)
- [68] Škarka, Antonín: *Několik poznámek k staré české hymnologii*, in: *Listy filologické 1933 a 1936*
- [69] Štědroň, Bohumír: *Staré české písně*, Brno 1940
- [70] Voigt, Mikuláš Adaukt : *Von der Altertume und Gebrauche des Kirchengesanges in Böhmen*, *Abhandlungen der gelehrten Gesellschaft, Bd.I*, Prag 1775

3. TEMATICKÝ OKRUH

Pramenná základna - stav zpracování

Pramen, pramenná základna - vymezení pojmů

Typologie pramenů

Přehled hlavních českých pramenů rukopisné a tištěné produkce

Stav zpracování pramenné základny:

- a) soupisy fondů
- b) repertoárové přehledy
- c) edice

3.1 Soupisy pramenů a pramenných fondů

- [71] Bartoš, František.: *Soupis rukopisů Národního muzea v Praze, 2 sv., Praha 1926,1927*
- [72] Černý, Jaromír.: *Soupis hudebních rukopisů Muzea v Hradci Králové, MM XIX, Praha 1966*
- [73] Červenka, Stanislav *Katalog hudebních rukopisů Státní vědecké knihovny v Olomouci do roku 1690 (dipl. FF UJEP 1970)*
- [74] Dokoupil, Vladislav: *Soupis rajhradských rukopisů, Praha 1966*
- [75] Kouba, Jan: *Nejstarší české písňové tisky do roku 1550, MM XXXII, 1988*
- [76] *Heslo kancionál ve Slovníku české hudební kultury*
- [77] Plocek, Václav: *Catalogus codicum notis musicis instructorum qui in Bibliotheca publica rei publicae Bohemicae socialisticae - in Bibliotheca universitatis Pragensis servantur, 2 sv.,Praha 1973*
- [78] Podlaha, Antonín: *Catalogus collectionis operum artis musicae quae in Bibliotheca Capituli Metropolitanii Pragensis asservantur,Pragae 1926*
- [79] Settari, Olga: *Hudební tisky a rukopisy v Brně, in: Sborník prací FF UJEP, Brno 1970*
- [80] Slačiková, Helena: *Hudební památky ve Státním archívu v Brně (dipl., FF UJEP 1966)*
- [81] Tobolka, Zdeněk - Horák, František: *Knihopis českých a slovenských tisků od doby nejstarší až do konce XVIII.století. Díl I.: Prvotisky do roku 1500; Díl II: Tisky z let 1501 - 1800, Praha 1939 - 1967*
- [82] Truhlář, Josef: *Catalogus codicum manu scriptorum latinorum qui in c.r. bibliotheca publica....., 2 sv., Praha 1905,1906*
- [83] Wackernagel, Philipp: *Bibliographie zur Geschichte des deutschen Kirchenliedes im XVI.Jahrhundert, Frankfurt a.M.,1855*
- [84] Zatloukalová, Zuzana: *Nejstarší hudební rukopisy z plzeňských sbírek 13. - 16.stol. (dipl., FF UK 1981)*

3.2 Repertoárové přehledy

- [85] Böse, B., Schäfer, F.: *Tropen und Cantiones aus böhmischen Handschriften der vorhusitischen Zeit 1300 - 1420, Köln 1988*
- [86] Bäumker, Wilhelm : *Das katholische deutsche Kirchenlied in seinen Singweisen, 4 sv., Freiburg i.Br., 1889 - 1911*
Černý, Jaromír: *Soupis rukopisů ....viz č. [72]*
- [87] Dreves, Guido Maria - Blume C. : *Analecta hymnica medii aevi, 55 sv., Leipzig 1886 - 1922; (1.sv.: Cantiones bohemiae)*
- [88] Chevalier, Ulyse: *Repertorium hymnologicum. Catalogue des Chants, Hymnes, Proses, Séquences, Tropes en usage dans l'église latine depuis les origines jusqu'a nos jours, 6 sv., Louvain 1892 - 1920*
- [89] Hochmalová, Petra: *Latinské cantiones a jejich česká kontrafakta v pramenech 15. a 16. století (dipl., FF UP 1977)*
Jireček, Josef: *Hymnologia bohemia.....viz č.[8]*
- [90] Lukášová, Martina: *Repertoárový poměr kancionálů redakce Blahoslavovy, redakce kralické a kancionálu Komenského (dipl., FF MU 1997)*
- [91] Mone, F.J.: *Lateinische Hymnen des Mittelalters aus Handschriften herausgegeben und erklärt, 3 sv., Freiburg i.Br., 1853 -1855*
Orel, Dobroslav: *Hudební prvky ..... viz č. [64]*
Plocek, Václav: *Catalogus codicum .....viz č. [77]*
- [92] Rajecy, Benjamin: *Melodiarum Hungariae medii aevi, Budapest 1956*
- [93] Stäblein, Bruno: *Monumenta monodica medii aevi, Kassel - Basel 1956*
- [94] Müller, Joseph Theodor: *Hymnologisches Handbuch zum Gesangbuch der Brüdergemeinde, Herrnhut 1916*
- [95] Wackernagel Philipp: *Das deutsche Kirchenlied von der ältesten Zeit bis zu Anfang des 17.Jahrhunderts, 5 sv., Leipzig 1864 - 1877 (3.sv.: Lieder und Leiche der böhmisch - mährischen Brüder, Leipzig 1870)*
- [96] Zahn, Johannes: *Die Melodien der deutschen evangelischen Kirchenlieder, 6 sv., Gütersloh 1889 - 1893*

3.3 Edice

Antifonář sedlecký (*digitalizovaná edice CD-ROM, NK ČR 1996*)

Ein new Gesengbuchlen ..... **Michael Weisse 1531** (*X.svazek edice Monumenta Bohemiae Typographica, vydal Zdeněk Tobolka v roce 1931*)

Franušův kancionál 1505 (*vydal Dobroslav Orel 1922, též jako příloha časopisu Cyril*)

Písňe chval božských..... **Jan Roh 1541** (*III.svazek edice Monumenta Bohemiae Typographica, vydal Zdeněk Tobolka v roce 1927*)

Vyšebrodský sborník 1410

*Die Hohenfurter Liederhandschrift von 1410, Böhlau Verlag, Köln 1984 (editor: Hnas Rothe);
Codex Altovadensis - digitalizovaná edice, Fontes Monodici Bohemiae et Moraviae, Tomus I, Brno 2000 (editor: Stanislav Tesař)*

Vodňanský kancionál:

Vodňanský kancionál,- digitalizovaná edice, Fontes Monodici bohemiae et Moraviae, Tomus II, Brno 2000 (editor: Stanislav Tesař)

Chrudimský graduál 1530:

Chrudimský graduál 1530 (latinský) – digitalizovaná edice, Fontes Monodici Bohemiae et Moraviae, Tomus III, Brno 2001 (editor: Stanislav Tesař)

Chrudimský graduál 1570:

Chrudimský graduál 1570 (český) -digitalizovaná edice, Fontes Monodici Bohemiae et Moraviae, Tomus IV, Brno 2001 (editor: Stanislav Tesař)

Poličský kancionál 1545:

Poličský kancionál 1545 – digitalizovaná edice, Fontes Monodici Bohemiae et Moraviae, Tomus V, Brno 2001 (editor: Stanislav Tesař)

4. TEMATICKÝ OKRUH

Tradice gregoriánského chorálu v repertoáru duchovní písně

Psalmodie

Útvary antifonální psalmodie

Útvary rezponzoriální psalmodie

Zpěvy mešního ordinaria

Litanie

Hymny

Topace - princip narušování kodifikovaných liturgických forem a její funkce v procesu počesťování latinského repertoáru

Sekvence

Tropy

Literatura:

[97] *Hutter, Josef: Hudební myšlení, Praha 1943*

[98] *Johner, Dominicus: Wort und Ton im Choral, VEB Breitkopf & Härtel Musikverlag, Leipzig 1953*

[99] *Nejedlý, Zdeněk: Dějiny husitského zpěvu, 6 sv., ČSAV Praha 1954 - 56*

[100] *Orel, Dobroslav: Rukověť chorálu římského, Hradec Králové 1899*

Hudební prvky..... viz č. [64])

[101] *Venhoda, Miroslav: Úvod do studia gregoriánského chorálu, Praha 1946*

[102] *Wagner, Peter: Einführung in die gregorianischen Melodien, 1.sv.: Ursprung und Entwicklung der liturgischen Gesangsformen, Leipzig 1911*

5. TEMATICKÝ OKRUH

Píseň jako hudební a literární útvar

Charakteristika písně jako hudebního a literárního útvaru

Krystalizace písňového projevu

Liturgické útvary s písňovými rysy (hymnus, sekvence)

Versus

Konduktus

Cantio - latinská středověká duchovní píseň

Česká reformační píseň z hlediska hudební a literární teorie:

    Základní pojmy z verzologie

    Formální složka písně - adice, repetice, distinkce a jejich vztah k textu

    Rytmická složka písně a její vazba na text

    Melodická složka písně (ambitus, charakter nápěvu, určování tóniny)

Analýza konkrétních repertoárových útvarů (Roh 1541)

Literatura:

[103] *Blahoslav, Jan: Muzyka, to jest knížka ..... Ivančice 1569, Olomouc 1585 (edice: O.Hostinský - viz č.[41])*

Feifalik, Julius: Untersuchungen über altböhmisches.... viz č.[40]

Alttschechische Leiche, Lieder und .....viz č. [50]

[104] *Gennrich, Friedrich: Grundriss einer Formlehre des mittelalterlichen Liedes ..... Halle 1932*

[105] *Holý, Dušan: Zpěvní jednotky lidové písně a jejich vztahy a význam, UJEP Brno 1988*

Hostinský, Otakar: 36 nápěvů..... viz č. [51]

[106] *Hrabák, Josef: Úvod do teorie verše, SPN Praha 1958*

[107] *Mužik, František: Systém rytmiky české písně 14.stol., in: MM 20, Praha 1967*

[108] *Úvod do kritiky hudebního zápisu, AUC PeH 3, UK Praha 1961*

[109] *Nechutová, Jana: Česko - latinská literatura středověku do roku 1300, FF MU Brno 1997*

[110] *Wiora, Walter: Das deutsche Lied. Zur Geschichte und Ästhetik einer musikalischen Gattung, Wolfenbüttel 1971*

Hesla Lied a Kirchenlied v MGG,Riemann Musiklexikon (Sachteil)

6. TEMATICKÝ OKRUH.

Historický vývoj české duchovní písně

Vývojové členění Jirečkovo, Konrádovo, Helfertovo, Škarkovo

Nejstarší vrstva (Hospodine pomiluj ny, Svatý Václave, Buoh všemohúci ,Jezu Kriste štedrý kněže)

Latinské cantiones 14. a 15.stol. a jejich proměna na českou reformační píseň:

    Duchovní píseň v době husitské

    Hymnografická činnost českých utrakvistů

    Hymnografická činnost Jednoty bratrské

    Hymnografická činnost ostatních náboženských skupin v 16.stol.

Repertoár duchovní písně v době pobělohorské - problematika proměny repertoáru goticko-renezančního v repertoár barokní

Osvícenská koncepce duchovní písně

**6.1 LATINSKÉ CANTIONES 14. A 15. STOLETÍ A JEJICH PROMĚNA NA ČESKOU REFORMAČNÍ PÍSEŇ
(výběr hlavních rukopisných pramenů)**

Pramen	Datace	Uložení	Signatura	Poznámka
Vyšebrodský sborník (VB 42)	1410	Vyšší Brod –klášterní knihovna	42	
Jistebnický kancionál (JistK)	1. pol. 15. st.	KNM Praha	II C 7	
Kodex XII A 1	1. pol. 15. stol.	KNM Praha	XII A 1	
Jistebnický graduál (JistG)	pol. 15. stol.	KNM Praha	XII F 14	
Vyšehradský sborník (Vyš 376)	pol. 15. stol.	SÚA Praha	K VŠ 376	
Trnavský rukopis	2. pol. 15. stol.	Országos Széchényi Könyvtar Budapešť	243	
Sborník Oldřicha Kříže z Telče	1457	Státní oblastní archiv Třeboň	A 7	
Sborník Oldřicha Kříže z Telče	1459	Státní oblastní archiv Třeboň	A 4	
Kodex XI E 2	2. pol. 15. stol.	Národní knihovna ČR	XI E 2	
Olomoucký kodex 406	15./16. stol.	Státní vědecká knihovna Olomouc	M 406	
Rackův kodex	15. / 16. stol.	Národní knihovna ČR Praha	VI C 20a	
Latinsko – český kancionál	15. / 16. stol.	Národní knihovna ČR Praha	X E 2	
Kaniconál Franusův	1505	Východočeské muzeum Hradec Králové	II A 6	
Graduál bakaláře Martina z Vyskytné	1512	KNM Praha	XII A 2	
Latinsko – český graduál	2. pol. 16. stol.	Národní knihovna ČR Praha	VI B 24	
Latinský kancionál (HK 19)	2. pol. 16. stol.	Východočeské muzeum Hradec Králové	II A 19	
Latinský kancionál (HK 12)	2. pol. 16. stol.	Východočeské muzeum Hradec Králové	II A 12	

6.2. ČESKÁ DUCHOVNÍ PÍSEŇ 15. A 16. STOLETÍ

6.2.1 Kancionály utrkvistické

6.2.1.1 Výběr hlavních rukopisných pramenů:

Pramen	Datace	Uložení	Signatura	Poznámka
Jistebnický kancionál (JistK)	1. pol. 15. stol.	KNM Praha	II C 7	
Jistebnický graduál (JistG)	pol. 15. stol.	KNM Praha	XII F 14	
Roudnický kodex (Roud)	2. pol. 15. stol.	Okresní archiv Litoměřice		
Kancionál kolínský	od 1517	Okresní muzeum Kolín		
Kancionál havlíčkobrodský	30. léta 16. století	Muzeum Havlíčkův Brod		
Kancionál vodňanský	1538	Muzeum Vodňany		
Kancionál poličský	1545/46	Městské muzeum Polička	D 145	
Kancionál český (HK 10)	2. pol. 16. stol.	Východočeské muzeum Hradec Králové	II A 10	
Kancionál český (HK 14)	2. pol. 16. stol.	Východočeské muzeum Hradec Králové	II A 14	
Rorátník český (HK 11)	2. pol. 16. stol.	Východočeské muzeum Hradec Králové	II A 11	
Kancionál teplický	1566	Muzeum Teplice		
Codicillův sborník	1576	Národní knihovna ČR	XVII B 7	

6.2.1.2 Výběr hlavních tištěných pramenů:

Datace	Pramen	Uložení	Signatura	Knihopis
1522	[Písničky] ...vytištěny sú v slavném Městě Pražském skrze Mikuláše Konáče u Bílého lva <i>Utrakvistický kancionál Václava Miřinského</i> <i>Lit.: Jireček [8], Konrád [9/II], Kouba [24]</i>	Knihovna Řádu křižovníků Praha	XVII G 11	3617
1531	[Písňe ?] ... vytištěny jsú v slavném Městě Pražském ... Pavel Severýn <i>Utrakvistický kancionál Václava Miřinského</i> <i>Lit.: Jireček [8], Konrád [9/II], Kouba [24]</i>	Národní knihovna ČR KNM Praha	54 C 90 27 B 2	5618
1537	Písňe vairoční o slavnostech narozeného Krista Ježíše ... Vytištěno v Starém Městě Pražském skrze mne Severýna mladšího ... <i>(unikátní výtisk)</i> <i>Lit.: Kouba [58]</i>	Univerzitní knihovna ve Vratislavi	303 523	
1559	Kancionál český. Písňe roční kteréž se zpívají ... V Holomouci u Jana Günthera Léta Páně M.D.LIX <i>Lit.: Kouba [23]</i>			3718
1568	Písničky křesťanské ... od kněze Jana (Muzofila) Soběslavského .... V Starém Městě Pražském <i>Lit.: Kouba [23]</i>	Národní knihovna ČR		
1585	Kancionál jednohlasý ... od kněze Jana Muzofila Soběslavského V Starém Městě Pražském u Buryana Waldy <i>Lit.: Kouba [23]</i>	Národní knihovna ČR	54 C 35	5981
1590	Tento kancionál velmi starý a pěkný ... též jiné písňe mnohé ... <i>(Václava Miřinského písňe na čtení a epístoly)</i> <i>Lit.: Kouba [24]</i>			
1610	Kancionál celoroční ... Tomáše Soběslavského, jinak Řešátky ... V Starém Městě pražském v impresi šumanské ...MDCX <i>Lit.: Kouba [24]</i>			

6.2.2 Kancionály Jednoty bratrské

6.2.2.1 České kancionály

Datace	Pramen	Uložení	Signatura	Knihopis
1501	[Písničky?] ... léta božího tisícího pětistého prvního ... <i>Bratrský kancionál. V Praze v severýnské tiskárně. Unikátní výtisk</i> <i>Lit.: Hrejsa [53], Müller [94], Kouba [23], [75]</i>	KNM Praha	25 F 3	12 853
1505	[Písňe chval božských] ... <i>První oficiální kancionál Jednoty bratrské. Redakce Lukáše Pražského.</i> <i>Nezvěstný.</i> <i>Lit.: Bohatcová [14], Hrejsa [53], Jireček [8], Kouba [75]</i>			12 854
1519	[Písňe chval božských ... V Litomyšli u Pavla Olivetského] <i>Druhý oficiální kancionál Jednoty bratrské. Redakce Lukáše Pražského.</i> <i>Nezvěstný</i> <i>Lit.: Bohatcová [14], Hrejsa [53], Jireček [8], Kouba [75], Müller [94]</i>			12 855
1541	Písňe chval božských. Písňe duchovní evangelistské, znovu ... V Praze u Pavla Severýna z Kapí hory. <i>Bratrský kancionál v redakci Jana Roha. Původní exempláře v MZA Brno</i> <i>(sign. G 21 /St III 150) a v Poznani. Vydal Zdeněk Tobolka v roce 1927</i> <i>jako 3. svazek edice Monumenta Bohemiae Typographica.</i> <i>Lit.: Bohatcová [14], Hrejsa [53], Kouba [75]</i>	MZA Brno	G 21/StIII -150	12 856
1561	Písňe duchovní evangelistské opět znovu přehlédnuté ... <i>Kancionál Jednoty bratrské vytištěný v polských Šamotulech Alexandrem</i> <i>Aujezdským na panství Lukáše z Górký</i> <i>Lit.: Daňková [49], Kouba [54], Müller [94]</i>	MZA Brno SVK Olomouc	G 21/St II-179 II 32 354	
1564	Písňe duchovní evangelistské opět znovu přehlédnuté ..... <i>Kancionál Jednoty bratrské revidovaný Janem Blahoslavem vytištěný</i> <i>v bratrské tiskárně v Ivančicích.</i> <i>Lit.: Daňková [49], Kouba [54], Müller [94]</i>			
1572	Další ivančická vydání Blahoslavovy redakce kancionálu Jednoty bratrské:	MZA Brno	G 21/StII – 113	
1576		SVK Olomouc MZA Brno	II 32 063 G 21/ St II -	
1581 1583 1594 1598	Kralická vydání Blahoslavovy redakce kancionálu Jednoty bratrské	1581: MZA Brno	G 21/ St II – 147	
		1598: MZA Brno	G 21/ St II - 254	

Datace	Pramen	Uložení	Signatura	Knihopis
1587	Žalmové aneb Zpěvové svatého Davida ..... <i>Edice kalvínského ženevského žaltáře v překladu českobratrského duchovního Jiřího Strejce (označováno také jako „Strejcovy žalmy“). Od 3. vydání s francouzskými nápěvy. Do roku 1620 vyšlo 14 vydání</i>			
1615	Písně duchovní evangelistské z Písem svatých ..... <i>Podstatně pozmeněné vydání blahoslavovské redakce a rozšířené o Strejcovy žalmy Lit.: Lukášová [90]</i>	MZA Brno MZK Brno SVK Olomouc	G 21/St II – 283 24 764 II 32 067	
1618	Písně duchovní evangelistské z Písem svatých ..... <i>Druhé nezmeněné vydání edice z roku 1615 Lit.: Lukášová [90]</i>	MZA Brno MZK Brno SVK Olomouc Vlastivědný muzejní spolek Olomouc	G 21/St II – 293 II 32 089; II 32 758 3293, 4183	
1659	Kancionál to jest Kniha Žalmů a Písní duchovních k chvále Boží ..... V Amsterodámě . U Kryštofa Kunráda Léta MDCLIX. <i>Exilový kancionál redigovaný J.A. Komenským, tzv. amsterodamský. Lit.: Settari [33], [45]</i>	MZK Brno Muzeum JAK Uherský Brod	Ks 23 589 Ks 50 168 Co 767 Co 850	

6.2.2.2 Cizojazyčné kancionály Jednoty bratrské

Datace	Pramen	Uložení	Signatura	Knihopis
1531	Ein new Gesengbuchlen..... ..... Gedruckt zum Jungen Buntzel inn Behmen <i>Německý kancionál Jednoty bratrské sestavený Michaelem Weisssem pro sboryv Lanškrouně a ve Fulneku. Vytíštěn v Mladé Boleslavi Jiřím Šýrso. V roce 1931 vydal Zdeněk Tobolka jako 10. svazek edice Monumenta Bohemiae Typographica. Zahraniční reedice: 1538 (Ulm), 1539 (Ulm), 1541(Ulm) Lit.: Kouba [75], Müller [94], Schoenbaum [34], Stäblein [35], Moeseritz</i>	Knihovna FF MU Brno	S 8474	
1544	Ein Gesangbuch der Brüder inn Behemen und Merherrn ..... <i>Německý kancionál Jednoty bratrské v redakci Jana Roha. Vydán v Norimberku u Johanna Günthera. Zahraniční reedice(vesměs Norimberk): 1560, 1561, 1564, 1570, 1575, 1583, 1585, 1590, 1594, 1596, 1598, 1611 Lit.: Kouba[75]</i>			
1554	Cantional albo ksiegi chwal Boskich ..... <i>Polský kancionál Jednoty bratrské porřizený Walentinem z Brzozowa – překlad kancionálu Rohova z roku 1541. Vydán v Královci alexandrem Aujezdským.</i>			
1566	Kirchengeseng darinnen die Hauptartikel des Christlichen Glaubens ..... <i>Německý kancionál Jednoty bratrské vydáný v Ivančicích. Další vydání: 1580, 1606 (Kralice), 1639 (Lešno)</i>			
1569	[Cantional albo ksiegi chwal Boskich .....] <i>Nová edice polské kancionálu Jednoty bratrské redigovaná J. Israelem – pozmeněné vydání doplněné o repertoár ivančického kancionálu a některé polské písně. Vydán v Krakově.</i>			
1591	[????????????????????] <i>Nová edice polského bratrského kancionálu zničená při požáru. vydána v Toruni.</i>			
1611	[????????????????????????????????] <i>Čtvrté vydání polského bratrského kancionálu již značně pozmeněné.Přidány další polské písně a překlady z němčiny.</i>			
1661	Kirchen – Haus – und Hertzens – Musica ..... Im Amsterdam. Bey Johann Paskowsky und Johann Theophil Kopidlansky <i>Německý exilový kancionál redigovaný Janem Ámosem Komenským Další vydání: 1694 (Lešno), 1731 (Berlín)</i>			
1760	Gesangbuch zum Gebrauch der Reformierten Gemeinde .... Lissa 1760 <i>Poslední německý kancionál Jednoty bratrské. Vydán v Lešně</i>			

6.2.3 Kancionály moravských luteránů

Datce	Pramen	Uložení	Signatura	Knihopis
1572	Písně chval božských ..... od kněze Jakuba Kunvaldského Vytisknuto v Holomúcy u Frydrycha Milichtalera <i>Kancionál moravských luteránů od Jakuba Kunvaldského</i>	SVK Olomouc		
1576	Kancionál český jenž jest kniha písní ..... složený a shromážděný od kněze Jakuba Kunvaldského ..... Vytisknuto v Holomúcy u Jana Olivetského <i>Druhé rozšířené a opravené vydání kancionálu Jakuba Kunvaldského</i> <i>Lit.: Planetová [30]</i>	MZA Brno SVK Olomouc	G 21/St II – 107 32 082	
1576	Nešpor český složený z žalmův ..... ode mne kněze Jakuba Kunvaldského V Holomúcy u Jana Olivetského <i>Zvláštní repertoárová edice spojená s kancionálem do jedné knihy</i>	MZA Brno SVK Olomouc	G 21/St II – 107 32 082	
1602	Písně chval božských .... kněze Tobiáše Závorky Lipenského Vytisknuto v Staré Praze u Jiříka Dačického <i>Nejobsáhlejší předbělohorský kancionál</i> <i>Lit.: Brezanyová [16]</i>	NK ČR Praha	54 B 38	
1606	Písně chval božských .... kněze Tobiáše Závorky Lipenského 2. vydání kancionálu Tobiáše Závorky Lipenského	MZA Brno	G 21/St II – 43 G 21/ St II - 77	
1620	Kancionál aneb zpěvové církve evangelické ..... s povolením konzistoře Pražské vytisknuto u Daniele Karla z Karlšperka			

6.2.4 Kancionály sekty bratří Habrovanských

Datce	Pramen	Uložení	Signatura	Knihopis
1530	Písníčky křesťanské z mnoha jiných sebrané ..... Léta ... patnáctistého třicátého ... Kašpar in monte Liliorum <i>První kancionál sekty Habrovanských</i> <i>Lit.: Hanák [20], Jireček [8], Kouba [75], Odložilík [28]</i>	NK ČR Praha	54 G 262	13 495
1534	Písníčky pobožné ... opět podruhé imprimované ..... In monte Liliorum Kašpar Prostějovský MDXXXjjjj <i>Druhý kancionál sekty Habrovanských</i> <i>Lit.: Kouba [75]</i>	Ústřední knihovna SAV Bratislava Lyceální knihovna (unikátní výtisk)	Vel. teol. 4154	13 495a
1535	Písníčky k náboženství křesťanskému ... vytisknuto sou In monte Liliorum ... léta tisícého pětistého třicátého pátého. Kašpar Prostějovský <i>Třetí edice kancionálu sekty Habrovanských</i> <i>Lit.: Kouba [75]</i>	ÚK SAV – LK (unikátní výtisk)	Vel. teol. 4154	13 495a
1536	[Písníčky .... Luleč ... Kašpar Aorgus ??] <i>Čtvrtá edice kancionálu sekty Habrovanských</i> <i>Lit.: Jireček [8], Kouba [75]</i>	KNM Praha	37 B 21	3725

6.2.5 Kancionály katolické

Datce	Pramen	Uložení	Signatura	Knihopis
1529	Písníčky ..... na nedělní čtení. V Plzni u Jana Peka Léta M° Vc° XXIX° <i>Lit.: Konrád [9/II], Kouba [75]</i>			13 797
1580	Písně nové na evangelia ..... Šimon Lomnický z Budče <i>Katolický kancionál Šimona Lomnického z Budče</i> <i>Lit.: Kouba [75]</i>	MZA Brno		
1588	Kancionál Voytův			
1601	Kancionál to jest sebrání zpěvů pobožných .... prací a nákladem Jana Rozenpluta .... V Holomaucy léta M.D.C.I. <i>Katolický kancionál šternberského probošta Jana Rozenpluta</i> <i>Lit.: Stehlík [36]</i>	MZK Brno	ST ₂ 24968	
1622	Písně katolické k výročním slavnostem .... <i>Katolický kancionál Jiříka Hlohovského</i>			

7.TEMATICKÝ OKRUH

Liturgické knihy a kancionály jako muzikologický pramen

Liturgické knihy - vymezení pojmu, klasifikace, výčet

Liturgické knihy katolické církve, jejich formální a obsahová struktura, výčet

Duchovní píseň a liturgie - problematika liturgické funkčnosti duchovní písně

Proces uzualizace - codex mixtus (od Vyšebrodského sborníku k Franusovu kancionálu)

Proces počešťování repertoáru - kancionál (vymezení pojmu, formální a obsahová struktura, typologie)

Praktická orientace v liturgických knihách - práce s pramenem)

(Popis pramene , principy evidence repertoáru liturgických pramenů a kancionálů, zásady pro tvorbu repertoárových soupisů a katalogů, hlavní české a zahraniční repertoárové soupisy a katalogy)

Literatura:

Príslušná hesla v hlavních muzikologických encyklopediích

[111] Černý, Jaromír: *Pravidla inventárního popisu starších hudebních rukopisů, SK ČSR 1969 (rozmn.rukopis)*

[112] Plocek, Václav: *Zásady popisu rukopisů psaných ve starých notačních systémech, in: Hudební věda 1968, č.2, str- 230n.*

[113] *Hlaváček, Ivan - Kašpar, Jaroslav - Nový Rostislav : Vademecum pomocných věd historických, nakladatelství H &H, Jinočany 1994*

Seznam zkratek

AUC	Acta universitatis Carolinae
FF MU	Filozofická fakulta Masarykovy univerzity Brno (po roce 1990)
FF UJEP	Filozofická fakulta Univerzity Jana evangelisty Purkyně (do roku 1990)
FF UK	Filozofická fakulta Univerzity Karlovy
KNM	Knihovna Národního muzea v Praze
MM	Miscellanea musicologica
MZA	Moravský zemský archiv Brno
MZK	Moravská zemská knihovna Brno
NK ČR	Národní knihovna České republiky v Praze (Klementinum)
SPN	Státní pedagogické nakladatelství
SÚA	Státní ústřední archiv
SVK	Státní vědecká knihovna
ÚK SAV	Ústřední knihovna Slovenské akademie věd Bratislava